

Bartosz Józwik

Spowolnienie wzrostu gospodarczego i perspektywy na przyszłość: analiza prognoz dla Litwy

Dążenie Litwy do stabilizacji geopolitycznej i skutecznego wykorzystania środków finansowych jest kluczowe dla ożywienia gospodarczego. Prognozy Komisji Europejskiej na 2023 r. sugerują spowolnienie wzrostu gospodarczego z powodu utrzymującej się inflacji. Bardziej optymistyczne są perspektywy na 2024 r., które przewidują większy wzrost gospodarczy dzięki mniejszej inflacji, ożywieniu popytu oraz inwestycjom finansowanym przez Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. W rezultacie oczekuje się dynamiki realnego PKB na poziomie 2,7%. Prognozuje się również, że w 2024 r. deficyt budżetowy spadnie do 1,4% PKB w wyniku stopniowego wycofywania środków łagodzących skutki wysokich cen energii.

Spowolnienie wzrostu gospodarczego. Atak Rosji na Ukrainę w 2022 r. przyniósł ze sobą liczne konsekwencje, osłabiając działalność gospodarczą Litwy i wpływając na różne aspekty gospodarcze. Zakłócenia w łańcuchu dostaw, które wywarły presję na koszty, ograniczyły wydajność, zmniejszyły konkurencyjność niektórych sektorów oraz zahamowały inwestycje, stanowiły jedną z kluczowych kwestii ([„Komentarze IEŚ”, nr 862](#)). Innym poważnym problemem jest spadek konsumpcji prywatnej, szczególnie w ostatnich trzech kwartałach 2022 r., spowodowanyubożeniem gospodarstw domowych i spadkiem zaufania konsumentów. W efekcie wzrost gospodarczy Litwy w czwartym kwartale 2022 r. był ujemny, a roczny wzrost zwolnił do 1,9%. Perspektywy na 2023 r. sugerują, że działalność gospodarcza nadal będzie obciążona niepewnością gospodarczą i geopolityczną. Niemniej przewiduje się pewne ożywienie konsumpcji prywatnej dzięki łagodzeniu presji cenowej i poprawie siły nabywczej. Wysokie ceny podstawowych dóbr konsumpcyjnych, takich jak żywność i energia, będą jednak nadal ograniczać wydatki konsumentów. Optymistyczne jest, że inwestycje finansowane przez UE, w tym przez Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF – Recovery and Resilience Facility), mają przyspieszyć, co ma zrekompensować przewidywane słabe wyniki niektórych branż i przyczynić się do umiarkowanego wzrostu gospodarczego.

Zmniejszenie liczby wolnych miejsc pracy. Na przełomie roku 2022 i 2023 pojawiły się pewne oznaki ochłodzenia na rynku pracy w postaci spadku liczby wolnych miejsc pracy i niewielkiego zwiększenia stopy bezrobocia. Oczekuje się, że spowolnienie wzrostu PKB negatywnie wpłynie na zatrudnienie i doprowadzi do zwiększenia bezrobocia. W 2023 r. ma się to przełożyć na ogólny spadek zatrudnienia o 0,6%, któremu towarzyszyć będzie stopa bezrobocia na poziomie 6,6%. Jednak wraz z przyspieszeniem wzrostu PKB w 2024 r. spodziewane są zmiany na rynku pracy, częściowo z powodu zmian demograficznych, co mimo wszystko doprowadzi do nieznacznego spadku stopy bezrobocia do 6,5%.

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności na Litwie. Reformy i inwestycje przewidziane w zatwierdzonym przez Parlament Europejski i Radę UE planie odbudowy i zwiększenia odporności mają pomóc Litwie stać się gospodarką bardziej zrównoważoną, odporną i lepiej przygotowaną na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową. W tym celu plan zakłada realizację 30 działań obejmujących inwestycje i reformy. Są one wsparte grantami w wysokości 2,22 mld euro; 37,8% planu będzie wspierać cele klimatyczne, a 31,5% – transformację cyfrową. Według diagnozy przedstawionej w planie Litwa stoi przed wyzwaniami w zakresie polityki klimatycznej i środowiskowej, związanymi z niskim udziałem odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym oraz potrzebą znacznej poprawy efektywności energetycznej ([„Prace IEŚ”, nr 5/2020](#)). Inne kluczowe wyzwania w tym zakresie to: efektywne gospodarowanie zasobami w sektorach budownictwa, transportu i przemysłu, zmniejszenie ogólnego wpływu na środowisko śladu ekologicznego oraz

promowanie zrównoważonych innowacji, w tym poprzez rozwijanie zielonych kompetencji, na przykład w zakresie zapobiegania zanieczyszczeniu i rekultywacji środowiska przyrodniczego oraz zarządzania ekosystemami. Wskazuje się również usprawnienie gospodarki o obiegu zamkniętym, poprawę jakości powietrza i wody oraz ochronę różnorodności biologicznej. W zakresie wyzwań cyfrowych dla Litwy w planie wymienia się: opóźnione wdrożenie 5G, utrzymującą się i znaczącą przepaść cyfrową pomiędzy obszarami miejskimi a wiejskimi pod względem infrastruktury szerokopasmowej, niski poziom umiejętności cyfrowych i brak specjalistów ICT oraz ograniczoną cyfryzację i absorpcję zaawansowanych technologii w litewskich małych i średnich przedsiębiorstwach, a także w start-upach. Należy jednak dodać, że Litwa osiąga relatywnie dobre wyniki pod względem liczby start-upów wśród państw UE. Jak wynika z raportu „State of European Tech 2021”, Litwa z liczbą 523 start-upów na milion mieszkańców znajdowała się powyżej średniej unijnej, wynoszącej wówczas 237 ([„Prace IEŚ”, nr 7/2022](#)).

Deficyt ma wzrosnąć w 2023 r. W 2022 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych na Litwie obniżył się do -0,6% PKB, między innymi w wyniku niższych niż oczekiwano wydatków na wsparcie energetyki. Mając na uwadze stabilność makroekonomiczną, tę wielkość deficytu Litwy należy ocenić pozytywnie. Wysokie deficyty mogą hamować wzrost gospodarczy, zwiększać stopy procentowe i wypierać prywatne inwestycje, a także prowadzić do przyrostu długu publicznego. Ponadto, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wszystkie państwa UE są zobowiązane do utrzymywania deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej 3%, a stosunek długu publicznego do PKB poniżej 60%. Są to jednak progi, które obecnie wiele państw przekracza, między innymi w wyniku ekspansywnej polityki fiskalnej, mającej na celu złagodzenie skutków pandemii COVID-19, wojny i kryzysu energetycznego. Na przykład w 2022 r. aż 20 państw członkowskich UE zgłosiło deficyt. Najwyższe deficyty odnotowano we Włoszech (-8,0%), na Węgrzech i w Rumunii (po -6,2%) oraz na Malcie (-5,8%). Dwanaście państw członkowskich miało deficyty wyższe niż -3% PKB. Sześć państw członkowskich zgłosiło nadwyżkę, przy czym największą nadwyżkę odnotowano w Danii (+3,3%), na Cyprze (+2,1%) i w Irlandii (+1,6%). Niderlandy poinformowały, że wpływy i wydatki jej sektora instytucji rządowych i samorządowych są zbilansowane.

W 2023 r. deficyt Litwy ma wzrosnąć do -1,7% PKB, pomimo zakładanego spadku cen energii, którego skutkiem jest zmniejszenie budżetowych kosztów wsparcia energetyki, oraz stopniowego wycofywania tymczasowych środków nadzwyczajnych związanych z COVID-19. Przewidywane zwiększenie deficytu wynika z faktu, że rząd planuje między innymi realizację kilku projektów, które były częściowo zaplanowane na 2022 r., dodatkowe wydatki na świadczenia społeczne oraz indeksację emerytur. Zakłada się, że w 2024 r. deficyt spadnie do -1,4% PKB w wyniku stopniowego wycofywania środków łagodzących skutki wysokich cen energii. Oczekuje się jednak, że stałe wydatki, takie jak podwyższenie świadczeń społecznych i emerytur, oraz zwiększenie wydatków z tytułu odsetek będą determinować równowagę sektora publicznego w dłuższym okresie. Dobrą wiadomością jest prognoza relatywnie niskiego długu publicznego, który w 2023 r. ma osiągnąć 37,1% PKB, a w 2024 r. ma się nieznacznie obniżyć – do 36,6%.

Prognozy ekonomiczne na 2023 i 2024 r. Prognozy ekonomiczne KE opublikowane w maju 2023 r. dla państw członkowskich Unii Europejskiej „European Economic Forecast. Spring 2023”, obejmujące lata 2022-2024, wskazują, że realny PKB Litwy wzrośnie tylko o 0,5% w 2023 r. To oznacza spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego, które w dużej mierze jest również wynikiem utrzymującego się wzrostu poziomu cen. Inflacja, szczególnie jej wpływ na konsumpcję prywatną, jest jednym z najistotniejszych czynników determinujących sytuację ekonomiczną Litwy. Perspektywy na 2024 r. wydają się nieco bardziej optymistyczne. Przewiduje się, że ceny surowców i towarów konsumpcyjnych będą rosły wolniej, co w połączeniu z ożywieniem popytu krajowego i zagranicznego powinno przyczynić się do pobudzenia gospodarki. Oczekuje się również, że zwiększenie inwestycji finansowanych w ramach RRF będzie nadal pozytywnie wpływać na działalność gospodarczą Litwy. Prognozowane jest zwiększenie realnego PKB do 2,7%.

Wnioski. Dla ożywienia gospodarki Litwy kluczowe będą dążenie do stabilizacji geopolitycznej oraz skuteczne wykorzystanie dostępnych środków finansowych. Konieczne będzie zwiększenie konkurencyjności oraz inwestycji w innowacje. Spójny w tym zakresie jest plan reform i inwestycji dla Litwy, finansowany przez

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, który ma na celu przekształcenie gospodarki w bardziej zrównoważoną, cyfrową i odporną na skutki zmian klimatycznych. Kluczowymi wyzwaniami są: poprawa efektywności energetycznej, rozwinięcie infrastruktury szerokopasmowej i zwiększenie kompetencji cyfrowych. Według prognoz KE Litwa może spodziewać się spowolnienia wzrostu gospodarczego w 2023 r., głównie ze względu na utrzymującą się inflację. Jednakże perspektywy na 2024 r. są bardziej optymistyczne – prognozuje się wzrost gospodarczy wynikający z wolniejszego tempa podwyżek cen, ożywienia popytu oraz przyspieszenia inwestycji finansowanych przez Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, co może przyczynić się do wzrostu realnego PKB do 2,7%. Prognozuje się, że w 2023 r. deficyt Litwy wzrośnie do -1,7% PKB, mimo spodziewanego spadku cen energii i stopniowego wycofywania środków nadzwyczajnych związanych z COVID-19.